Sosiaali- ja terveysministeriö

Kuuleminen: Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi (HE 16/2025 vp)

Hallintovaliokunta
tiistai 13.5.2025 klo 12.40
Mari Pajula
Erityisasiantuntija

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Pääpaino luvuissa 9 ja 10 (Valtionavustukset pelihaittatyöhön, STM:n tehtävät ja pelihaittatyön rahoitus)

Lukuja 9 ja 10 koskevissa huomioissa otetaan kantaa myös esityksen ristiriitaan 30.4.2025 julkaistun Julkisen talouden suunnitelman vuosille 2026–2029 kanssa.

Tämän ristiriidan vuoksi jää epäselväksi, onko esitettyä pelihaittatyön kokonaisuutta mahdollista toimeenpanna esityksen mukaisesti.

Lisäksi lausunnossa käsitellään esitystä osin, kun se liittyy keskeisesti STM:n vastuulle kuuluvaan haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Toimeksianto

Rahapelilain 9 ja 10 luvun säännösehdotukset on valmisteltu pääosin sosiaali- ja terveysministeriössä.

Hallitusohjelmasta vahva tuki pelihaittatyön jatkuvuuden turvaamiselle

- Varmistetaan rahapelihaittojen ehkäisemisen riittävät resurssit julkisella sektorilla ja järjestösektorilla.
- Varmistetaan hoidon saatavuus peliriippuvaisille huomioiden myös etäpalvelut.
- Uudistuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja.

STM:n hallinnonalan pelihaittatyö (Luku 10) ja

- Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä olisi nykylain mukaisesti seurata, tutkia ja arvioida rahapelihaittoja sekä kehittää niiden ehkäisyä ja hoitoa.
- THL hoitaisi tehtävää nykylakia vastaavasti STM:n toimeksiannon mukaisesti ja toimisi pelihaittarekisterin rekisterinpitäjänä.
- THL:llä olisi oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi toimiluvanhaltijoilta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä laissa luetellut tiedot. STM voisi saada tiedot THL:ltä. (Nykylaissa STM:llä ja THL:llä tiedonsaantioikeus Veikkaus Oy:ltä)
- Nykylain mukaan Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle tehtävien toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset.
- Esityksen mukaan uudessa laissa toiminta rahoitettaisiin nykymallista poiketen budjettivaroista.

Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen (luku 9)

- Kolme avustuskokonaisuutta:

1. Lakisääteisiä palveluja täydentävien sähköisten, anonyymien pelihaittapalveluiden toiminta (auttava puhelin)
2. Tieteellinen tutkimus (THL:n ulkopuolinen tutkimus).
3. Aluetyön avustuskokonaisuudella tuettaisiin hyvinvointialueita lakisääteisten palveluiden kehittämisessä.

- Nykyisin vastaavat toiminnot rahoitetaan osin arpajaislain 52 §:n rahoituksella (Veikkaus oy), osin suoraan Veikkauksesta (Peluuri), uudessa laissa valtionavustukset rahoitettaisiin valtion budjetista

Pelihaittatyön kokonaisuus

- Esitys perustuu nykyjärjestelmän mukaisten toimintojen jatkuvuuden turvaamiseen, ei uusia toimintoja
- HE perustuu olemassa olevien Veikkausrahoitteisten toimintojen jatkuvuuden turvaamiseen siten, että toimintoihin varattava rahoitus säilyisi nykytasolla (6 miljoonaa/ vuosi)
- Uusi raha valtion budjetissa, mutta koska nykyrahoitus pienentänyt Veikkaus Oy:n tuloutusta valtiolle, ei valtiontaloutta heikentävää vaikutusta
- Valmistelussa tunnistettiin vaihtoehtoiseksi malliksi toimintojen rahoittamiselle toimiluvanhaltijoilta perittävä pelihaittamaksu.
- Budjettirahoitteiseen malliin päädyttiin, vaikka tunnistettiin riski riittävän rahoitustason järjestymisestä

Valtionavustukset pelihaittatyöhön ja pelihaittatyön rahoitus (Luvut 9 ja 10)

- Tunnistettu riski konkretisoitui 30.4.2025: JTS 2026–2029
- THL toimintamenoihin 2,8 miljoonaa (alkaen 2027)
- Valtioavustuksiin ja STM:n toimintamenoihin ei rahoitusta lainkaan
- Hallituksen esitykseen (6 milj.) perustuva puuttuva rahoitus:

1 000 euroa	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Rahapelihaittojen seuranta, tutkimus ja arviointi sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen (STM)	-	500	500	500
Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen	1 500	1 200	2 700	2 700
Yht.	**1 500**	**1 700**	**3 200**	**3 200**

Ristiriita HE ja JTS 2026-2029

- Vaikutukset, jos rahoitus toteutuu JTS:n mukaan -> osa olemassa olevasta pelihaittatyöstä täytyy ajaa alas
  - THL:n ulkopuoliseen tieteelliseen tutkimukseen ei rahoitusta
  - Hyvinvointialueiden kehittämistyötä voitaisi tukea.
  - Yli 20 vuotta toimineet sähköiset anonyymit pelihaittapalveluiden lakkaisivat olemasta, millä olisi iso pelihaittapalveluja nykyisestä heikentävä vaikutus:

  2024 Peluurin eri palveluihin (auttava puhelin ja chat, Peli poikki -ohjelma ja OmaPeluuri) osallistui noin 3 800 pelaajaa, läheistä ja pelihaittoja työssään kohtaavaa ammattilaista. Vuonna 2024 Peluurin verkkosivuilla vieraili 146 000 uutta käyttäjää, jotka hakivat tietoa esimerkiksi keinoista rajoittaa pelaamista ja työkaluja oman pelaamisen haitallisuuden arviointiin.

Tarpeet luvut 9 ja10

Hallituksen tahtotilan tulisi käydä hallituksen esityksestä selvästi esille. Esityksestä tulisi käydä ilmi, miten rahoitus aiotaan järjestää.

Mikäli luvun 9 mukaisia valtionavustuksia ei voida turvata valtion budjetista, tulisi esitystä muuttaa lisäämällä siihen tarvittavat pykälät yhtiöille kohdennettavasta pelihaittamaksusta.

Erityisesti sähköisten anonyymien pelihaittapalveluiden (auttava puhelin) turvaaminen järjestelmämuutoksessa on välttämätöntä siten, ettei palvelun järjestämiseen tule katkosta.

Ellei rahoitusta voida järjestää, vaikutusten arviointeja tulisi muuttaa, koska kyseessä on olennainen muutos esityksessä tarkoitettuun ja vaikutusten arvioinneissa huomioituun verrattuna. Toteutus olisi tällöin ristiriitainen useiden hallitusohjelman kirjausten kanssa.

Muut kehittämistarpeet järjestelmämuutoksen toteuttamisen tavoitteidenmukaisuuden parantamiseksi

- Nuorten aikuisten suojelu
- Keskitetty pelaamisen hallintakokonaisuus
- Huolenpitovelvollisuuden velvoittava ohjeistus
- Fyysiset automaattien haittojen hallinta
- Markkinointi
- Järjestelmän ulkopuolisen tarjonnan rajoittaminen

Keinot:

a) Asetustasoisen sääntelyn varmistaminen joko velvoittavuutta lisäämällä tai muutoin varmistamalla kattava asetuksenantovaltuuksien käyttöönotto.

b) Jatkohanke, jossa tietopohjaisesti edistetään järjestelmämuutoksen toteutumista asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Kiitos!

Sosiaali- ja terveysministeriö